

Т.С. Пічугіна, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
Л.І. Безгінова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)
О.М. Шарпова, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ РИТЕЙЛУ

Експерти Colliers International визначили ритейл як галузь, яка постраждає від останньої пандемії через: зміну споживчих настроїв у бік базових потреб, збільшення витрат населення на охорону здоров'я; імовірну перерву в активності на ринку капіталів; зниження споживчої активності на 25% у другому-третьому кварталі 2020 р.; зниження показників операційного доходу в сегменті торговельної нерухомості; зниження купівельної спроможності в умовах валютної невизначеності тощо. У той же час сегмент роздрібною продуктовою торгівлі продовжить безперервно працювати.

У цілому розвиток ритейлу в Україні як сьогодні, так і в найближчій перспективі обумовлений наступними причинами: нестабільна політична ситуація в країні; загострення інфляції, значні коливання курсу та невизначеність у валютно-курсовій політиці держави, що посилюються стадією рецесії світової економіки в умовах пандемії; обмеження споживчого попиту і низька купівельна спроможність населення внаслідок скорочення доходів; невизначені та складні умови кредитування бізнесу та високі процентні ставки за кредитами; зростання цін на основні товари та послуги; зростання вартості імпортової продукції через ризики з поставками; недосконала законодавча база в системі оподаткування підприємств і розвиток стихійного ринку; валютна невизначеність; висока орендна плата на торговельні площі; недостатньо повне та якісне обслуговування споживачів. Відтак підприємства ритейлу безпосередньо матимуть складності у своєму функціонуванні та розвитку, що проявляються в: ускладненні формування політики закупівель і ціноутворення, кредитно-фінансової політики, труднощах у формуванні кадрової політики. тощо.

У цих умовах зростає імовірність періодичного виникнення криз, які можуть набувати в підприємствах ритейлу різних форм. Однією з таких форм є фінансова криза, яка характеризується найбільшими загрозами для функціонування і розвитку підприємства. Протириччя, що обумовлюють появу і розвиток кризи, відображаються на всіх економічних відносинах, які, зокрема, стосуються і формування оптимальної структури капіталу в підприємствах ритейлу.

Так, станом на 01.01.2018 р. торговельні підприємства функціонували з обсягом власного капіталу, який складав 1,32% від

загальної суми капіталу (на відміну від підприємств інших видів діяльності, де показник власного капіталу був на рівні 30,5%). Торгівля була єдиним видом економічної діяльності, де мала місце така ситуація протягом досить тривалого періоду часу, що свідчить про низьку фінансову стійкість підприємств галузі і безперечно відображається на їх можливостях формування капіталу з різних джерел. Головним джерелом формування оборотних активів були позикові кошти, найбільшу питому вагу в яких становила кредиторська заборгованість, більша частина якої, у свою чергу, сформована кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги. Другим за значенням джерелом позикових коштів є інші поточні зобов'язання, обсяг та частка яких в позиковому капіталі збільшувалися; величина короткострокових кредитів банків мала нестійку динаміку. Така структура капіталу пов'язана з наступним фактом: торговельні підприємства в цілому тривалий час були збитковими, однак вже у 2017 р. отримано чистий прибуток, з них роздрібні підприємства – в сумі 3454,0 млн грн. Кількість прибуткових підприємств роздрібної торгівлі у 2017 р. складала 75,6%.

За таких умов прийняття рішень щодо формування капіталу передбачає розгляд різних варіантів фінансування за відсутністю єдиного підходу до формування структури капіталу не лише підприємств однієї галузі, а й для одного підприємства на різних етапах його розвитку, і підлягає впливу з боку різноманітних чинників.

До внутрішніх чинників, які безпосередньо торкаються інтересів власників підприємств через вплив на безпеку їх вкладень і розмір доходів, і обумовлюють принципи формування капіталу підприємства ритейлу, відносять чинники, пов'язані зі специфікою ритейлу: структуру капіталу, що склалася на підприємстві; організаційно-правову форму діяльності; стадію життєвого циклу і розмір підприємства; рівень рентабельності операційної діяльності; міру фінансової стійкості; ефективність управління торговельним процесом на підприємстві; пріоритети власників і керівництва відносно вибору способу фінансування.

Вплив зовнішніх чинників на прийняття рішень щодо формування структури капіталу визначається зовнішнім середовищем функціонування підприємств ритейлу. Діяльність підприємств, а отже й спроможність залучати і використовувати ті чи інші джерела формування капіталу, залежить від: стану законодавчого процесу; стабільності кон'юнктури товарного ринку; кон'юнктури фінансового ринку (що впливає на вартість залучення певного виду капіталу); ставлення кредиторів та інвесторів до конкретного підприємства; ступеня кредитного ризику та рівня потенціалу банківської системи

тощо; податкового навантаження на підприємство (частки сплачуваних непрямих і прямих податків у виручці від реалізації); ступеня кредитного ризику та рівня потенціалу банківської системи; тенденцій розвитку інших галузей економіки (сільського господарства, легкої промисловості тощо) та ін.

Основною метою фінансової роботи в підприємствах ритейлу в сучасних умовах є забезпечення господарської діяльності капіталом у необхідних обсягах і видах, ефективно та раціональне його використання, мобілізація грошових доходів, своєчасне та повне здійснення розрахунків із постачальниками, банками, бюджетом тощо. Тому необхідним є забезпечення ефективної організації процесу формування різних видів капіталу з різних джерел в умовах формування нових правил ведення бізнесу в умовах економіки StayAtHome.

М.І. Погожих, д-р техн. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

М.С. Софронова, канд. фіз.-мат. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ЗНАХОДЖЕННЯ МОЖЛИВОГО РОЗВ'ЯЗКУ ЗАДАЧІ ОПТИМАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Для ефективного функціонування підприємство повинно приймати оптимальні управлінські рішення, що базуються на обробці початкової інформації (даних) і включають в себе визначення засобів і шляхів їх досягнення за допомогою порівняльної оцінки альтернативних (можливих) варіантів і прийняття найбільш прийняттого з них в очікуваних умовах.

У даній роботі запропоновано комбінований метод знаходження можливого розв'язку (варіанту) управлінської задачі.

Нехай підприємство має можливість виробити m видів продукції a_j , $j=1,2,\dots,m$, на кожен з яких необхідно n (однакових) видів ресурсів a_{ji} , тобто $a_j = a_{j1} + a_{j2} + \dots + a_{jn}$; A – загальний процес такий, що $A = a_1 + a_2 + \dots + a_m$. Тут A та a_j , $j=1,2,\dots,m$ – вимірні величини. Запас i -го ресурсу підприємства становить A_i , тобто $A = A_1 + A_2 + \dots + A_n$.

Потрібно знайти можливий варіант (розв'язок) виробництва продукції з урахуванням умови обмеженості наявних на підприємстві ресурсів: $a_{j1} + a_{j2} + \dots + a_{jn} \leq A_j$.